

На основу члана 69. и 70. Закона о заштити животне средине („Сл. гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. Закон, 72/09-др. закон, 43/11 – одлука УС, 14/16, 76/18, 95/18-др.закон, 95/18-др.закон и 94/24-др.закон), члана 9. став 2. и члана 15. Закона о заштити ваздуха („Сл.гласник РС“, бр. 51/25), Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“ бр. 11/10, 75/10 и 63/13) и члана 62. став 1. тачка 4. Статута општине Горњи Милановац („Сл. гласник општине Горњи Милановац“ бр.3/19), Општинско веће општине Горњи Милановац на седници одржаној 28.11.2025. године, донело је

ПРОГРАМ КОНТРОЛЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ ЗА 2026., 2027. И 2028. ГОДИНУ

Члан 1.

Овим Програмом успоставља се праћење квалитета ваздуха на територији општине Горњи Милановац за 2026., 2027. и 2028. годину, одређује се локација мерног места, као и обим, врста и учесталост мерења.

Праћење квалитета ваздуха остварује се контролом концентрације загађујућих материја у ваздуху.

Контрола нивоа загађујућих материја у ваздуху врши се фиксним мерењем концентрације загађујућих материја, континуираним и повременим узимањем узорака, у складу са Законом о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, 51/25). На основу података о нивоу загађујућих материја у ваздуху врши се оцењивање квалитета ваздуха.

Ниво загађености ваздуха прати се:

- мерењем концентрација сумпор диоксида, азот диоксида, чађи и укупних таложних материја са тешким металима;
- мерењем концентрација суспендованих честица $PM_{2,5}$;
- мерењем суспендованих честица PM_{10} ;
- мерењем тешких метала (олово, арсен, кадмијум, никл, бензо(а)пирен) у суспендованим честицама PM_{10} .

У циљу утврђивања нивоа загађености ваздуха, резултати мерења концентрација загађујућих материја упоређују се са прописаним максималним дозвољеним концентрацијама, граничним, толерантним вредностима, нивоа загађујућих материја у ваздуху, у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гл. РС“, бр. 11/10, 74/10 и 63/13).

Мерење загађености ваздуха обезбеђује:

- праћење нивоа загађености ваздуха у односу на граничне и толерантне вредности нивоа загађујућих материја,
- детекцију повећаних концентрација загађујућих материја,
- процену изложености популације,
- идентификацију извора загађења или ризика,
- анализу утицаја одређених извора загађивања на квалитет ваздуха,

- предузимање превентивних мера у сегментима значајним за заштиту ваздуха од загађивања,
- сагледавање утицаја предузетих превентивних мера на ниво загађености ваздуха.

Праћење квалитета ваздуха у Горњем Милановцу у 2026., 2027. и 2028. години овим Програмом предвиђа праћење следећих загађујућих материја: SO₂, NO₂, чађи, суспендованих честица (PM₁₀ и PM_{2,5}) и укупних таложних материја са анализом тешких метала, као и одређивање садржаја тешких метала: Pb, As, Cd, Ni и benzo(a)pirena у фракцији PM₁₀.

Локација мерног места на територији општине Горњи Милановац, као и загађујуће материје које се прате дате су у Табели 1.

Испитивање квалитета ваздуха обавља се у периоду од 1. јануара до 31. децембра.

Загађујуће материје наведене у Табели 1. мере се континуираним систематским мерењем на фиксном мерном месту, у складу са прописом којим се уређују услови за мониторинг и захтеви квалитета ваздуха.

I СИСТЕМ МОНИТОРИНГА КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА У ГОРЊЕМ МИЛАНОВЦУ

1. МЕРНО МЕСТО

Квалитет ваздуха у Горњем Милановцу контролише се на једном мерном месту, на локацији: „Центар града – Општинска управа у ул. Тихомира Матијевића бр.4“ (централна урбана зона града). Критеријум за одабир локације мерног места су висока густина насељености, једна школа за основно школско образовање, зграда Општинске управе општине Горњи Милановац (на којој се налази мерна станица), главна пошта, зграда социјално-пензионог осигурања, дом здравља, аутобуска станица, ужи центар града са свим урбаним функцијама, административни центар, као и висока фреквенција саобраћаја.

Мерења квалитета ваздуха биће поверено акредитованој стручној организацији која испуњава прописане услове и поседује одговарајућу дозволу министарства надлежног за послове заштите животне средине.

1.1. Мерно место за контролу квалитета ваздуха

Мере се концентрације следећих загађујућих материја: SO₂, NO₂, чађи, суспендованих честица (PM₁₀ и PM_{2,5}) и укупних таложних материја са анализом тешких метала, као и одређивање садржаја тешких метала: Pb, As, Cd, Ni и benzo(a)pirena у фракцији PM₁₀.

У складу са специфичном конфигурацијом терена, мониторинг ће се спроводити на једном мерном месту, а узорци на мерном месту ће се узимати према наведеној динамици:

- Сумпор диоксид, азот диоксид и чађ (наменска мерења) одређиваће се континуираним мерењима (24-часовним) узораковањем ваздуха одговарајућим апаратима за узорковање - 365 дана у години
 - Центар града – Општинска управа – ул. Тихомира Матијевића бр.4 (централна урбана зона града)
- Мерење суспендованих честица PM_{2,5}, вршиће се на једном мерном месту (индикативна мерења) - 56 пута равномерно распоређених у току једне године,

- Центар града – Општинска управа – ул. Тихомира Матијевића бр.4 (централна урбана зона града)
- Мерење суспендованих честица PM_{10} , вршиће се на једном мерном месту - 200 дана равномерно распоређених у току једне године,
 - Центар града – Општинска управа – ул. Тихомира Матијевића бр.4 (централна урбана зона града)
- Мерење тешких метала у суспендованим честицама PM_{10} - олово (Pb), арсен (As), кадмијум (Cd) и никл (Ni) мериће се 120 дана равномерно распоређених у току једне године,
- Мерење benzo(a)pireна у суспендованим честицама PM_{10} мериће се 60 дана равномерно распоређених у току једне године на територији општине Горњи Милановац
- Тешки метали у таложним материјама: олово (Pb), кадмијум(Cd), никл (Ni), арсен (As) и жива (Hg) одређиваће се на бази месечног узорковања. Укупне таложне материје, укупне нерастворне материје, укупне растворне материје, сагорљиви део, пепео, рН вредност, електролитичка проводљивост, сулфати, хлориди, нитрити, нитрати, калцијум, магнезијум, одређиваће се на бази месечног узорковања.
 - Центар града – Општинска управа – ул. Тихомира Матијевића бр.4 (централна урбана зона града)

1.2. Мониторинг ваздуха у руралним подручјима се не ради.

Сва мерења, обраду и анализу података, проверу валидности резултата добијених мерењем и/или узимањем узорака и интерпретацију резултата врши овлашћено правно лице које је акредитовано као лабораторија за испитивање, односно које испуњава прописане стандарде и има акредитоване методе за мерење свих загађујућих материја наведених у Програму и које поседује овлашћење министарства надлежног за послове заштите животне средине да врши мониторинг квалитета ваздуха – мерење нивоа загађујућих материја у ваздуху.

Табела 1. Фиксна мерна локација у насељеном подручју општине Горњи Милановац

Р.бр.	Задужена институц.	Насељено место	Макролокације	Округ	φ (N) λ (E)	Н (m)	Тип	Загађујуће материје						Узоркивачи
								SO ₂	NO ₂	Чађ	PM ₁₀ са анализом тешких метала	PM _{2.5}	УТМ анализом тешких метала	
1.	Општинска управа и овлашћено правно лице	Горњи Милановац	Општинска управа у ул. Тихомира Матијевића бр.4	Моравички	20° 46' 09,71" 44° 02' 22,91"	310	C	✓	✓	✓	✓	✓	✓	1. АТ-801Х2 (узоркивач за NO ₂ , SO ₂ и чађ) 2. Седиментатор за УТМ 3. Узоркивач за суспендоване честице

Легенда:

- φ(N) - северна географска ширина;
- λ(E) - источна географска дужина;
- Н(m) - надморска висина;
- С - саобраћајни тип,
- УТМ – укупне таложне материје са анализом тешких метала (олово(Pb), кадмијум(Cd), никл (Ni), арсен (As) и жива(Hg));
- SO₂ - сумпор диоксид
- NO₂ - азот диоксид

PM₁₀ - Одређивање фракције суспендованих PM₁₀ честица у складу са стандардом SRPS EN 12341:2015 – референтна метода за узимање узорака и мерење PM₁₀ фракције, са ефикасношћу од 50% захвата честица аеродинамичког пречника од 10µm.

PM_{2.5} - Референтна метода за узимање узорака и мерење концентрација суспендованих честица PM_{2.5} прописана је стандардом SRPS EN 12341:2015, у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха ("Сл. гласник РС" бр. 11/10, 75/10 и 63/13).

II ОБРАДА И АНАЛИЗА ПОДАТАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О РЕЗУЛТАТИМА КОНТРОЛЕ КВАЛИТЕТА ВАЗДУХА

1. Обезбеђивање квалитета података

У циљу обезбеђивања квалитетних података, праћење квалитета ваздуха – обрада и анализа података, валидности података добијених мерењем и/или узимањем узорака и интерпретација резултата, биће поверено акредитованој стручној организацији која испуњава прописане услове и поседује одговарајућу дозволу министарства надлежног за послове заштите животне средине.

Акредитована стручна организација којој се повери мониторинг ваздуха је дужна:

- да примењује референтне методе испитивања прописане Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС”, бр. 11/10, 74/10 и 63/13), за мерење концентрација загађујућих материја наведене у тачки 1.1. овог Програма;

- да се стара о одржавању мерног места и мерних инструмената са пратећом опремом, као и да обезбеди опрему за пријем и пренос узорака и података који се користе за оцењивање квалитета ваздуха.

2. Редовно извештавање

Извештаје о извршеним мерењима, односно о резултатима контроле квалитета ваздуха у оквиру Локалне мреже мерних места, стручна организација којој је поверено праћење концентрација загађујућих материја у ваздуху, доставља Канцеларији за заштиту животне средине Општинске управе општине Горњи Милановац по правилу, једанпут месечно за претходни месец у року од 15 дана од истека претходног месеца, а годишњи извештај у року од 30 дана од истека извештајног периода.

Извештаји о стању квалитета ваздуха, са коментаром и поређењем са прописаним вредностима, редовно ће се ажурирати преко WEB странице општине Горњи Милановац, као:

- месечни (SO₂, NO₂, чађ, укупна масена концентрација суспендованих честица PM₁₀ и PM_{2,5});

- месечни (укупне таложне материје);

- годишњи извештај са обрадом података у електронској форми и као писани извештај.

Годишњи извештај треба да садржи опис макролокације и микролокације за обављање фиксних мерења; документовани приказ мерних места и локација за узимање узорака; опис методологије мерења загађујућих материја из Програма; опис мерних уређаја помоћу којих се обављају мерења загађујућих материја из Програма; резултате мерења са приказом свих измерених дневних вредности концентрација загађујућих материја из Програма; дискусију резултата мерења са закључком.

Према члану 17. Закона о заштити ваздуха, надлежни орган јединице локалне самоуправе, дужан је да податке о квалитету ваздуха добијене контролом квалитета ваздуха, као и резултате мерења посебне намене, доставља Агенцији за заштиту животне средине до 15. у месецу за претходни месец, а годишњи извештај најкасније 60 дана од дана истека календарске године за претходну годину.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да податке о квалитету ваздуха учини доступним јавности и објави у средствима јавног информисања, електронским медијима, као и на својој web-страници.

III ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Средства за спровођење контроле квалитета ваздуха на територији општине Горњи Милановац у 2026., 2027. и 2028. години биће обезбеђена Одлукама о буџету општине Горњи Милановац за 2026., 2027. и 2028. годину, а опредељена кроз Програме коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине општине Горњи Милановац у 2026., 2027. и 2028. години.

IV РЕАЛИЗАЦИЈА ПРОГРАМА

О реализацији овог Програма стара се Канцеларија за заштиту животне средине Општинске управе општине Горњи Милановац.

V САГЛАСНОСТ НА ПРОГРАМ

У складу са чланом 15. став 4. Закона о заштити ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 51/25) на Програм контроле квалитета ваздуха на територији општине Горњи Милановац за 2026., 2027. и 2028. годину, прибавља се сагласност Министарства заштите животне средине Републике Србије.

VI ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Овај Програм објавити у „Службеном гласнику општине Горњи Милановац“ и на званичној интернет презентацији општине Горњи Милановац.

ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ ГОРЊИ МИЛАНОВАЦ
Број: 3-06-44/2025 од 28.11.2025.године

ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ
Дејан Ковачевић

